

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

Slovenija – Magyarország

A biodiverzitás-barát termékek és az őshonos növénytermesztési gyakorlatok áttekintése - D.1.1.2

Projektazonosító: SIHU00136

Projekt címe: Biodiverzitás-barát termékek és kertek a biológiai sokféleség és a természetvédelem fokozása érdekében a határokon átnyúló térségben

Projekt rövid címe: Pannonian P&G

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

Slovenija – Magyarország

Pannonian P&G

Készítették:

mura

Pannon Egyetem
University of Pannonia
8200 Veszprém, Egyetem utca 10.

Slovenija – Magyarország

Tartalom

Bevezetés.....	3
A helyi biodiverzitás növelését célzó példák a magyar–szlovén határ mentén	4
PollenAct projekt	4
Harmóniában a tájjal projekt.....	7
Őshonos gyümölcsfajták megőrzése és újratelepítése egy közösségi kertben.....	9
DEDES agroökológiai program.....	11
Őshonos növények telepítése egy zöldtetőn a fenntartható városi táj kialakítására	13
Keszler Családi Gazdaság	15
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság – természetközeli élőhelykezelés.....	17
Csörgőalma Gyümölcsöskert	19
Viszáki Tündérkert	21
Tök-jó Porta – „Az Őrség arany”.....	23
Ajda ökológiai gazdaság	25
Trstenjak gyümölcstermelő gazdaság.....	27
Gorički Paradicsom, Sabina Lehner, egyéni vállalkozó	29
Felsőszölnöki Szlovén Mintagazdaság.....	31
A helyi biodiverzitás növelését célzó példák a célterületen kívül.....	34
Gyűrűfű Ököfalu.....	34
Somogy Természetvédelmi Szervezet	36
Kelet-Magyarországi Biokultúra Egyesületet	38
Konklúzió	40

Slovenija – Magyarország

Bevezetés

A biológiai sokféleség védelme korunk egyik legégetőbb környezeti és társadalmi kihívása. A klímaváltozás, a tájhasználat intenzív átalakulása, a mezőgazdaság iparosodása és az élőhelyek feldarabolódása mind hozzájárulnak a természetes ökoszisztémák sérülékenységéhez és a fajok eltűnéséhez. A biodiverzitás megőrzése ugyanakkor elengedhetetlen nemcsak a természetes rendszerek fenntartásához, hanem a mezőgazdasági termelés hosszú távú stabilitásához, az élelmezésbiztonsághoz és a helyi közösségek ellenállóképességéhez is.

A Pannon térség – beleértve a magyar–szlovén határ régiót is – gazdag természeti értékekben, mozaikos tájszerkezetében és a múltból eredő, sokszínű gazdálkodási hagyományaiban. A kisebb léptékű, tájba illeszkedő földhasználati gyakorlatok – mint például a régi gyümölcsfajták megőrzése, a kisparcellás növénytermesztés vagy a gyógynövényhasználat – fontos szerepet játszanak a biodiverzitás fenntartásában. Ezek a gyakorlatok a helyi tudásra és közösségi összefogásra épülnek, és értékes példákat kínálnak a természetközeli gazdálkodás és a fenntartható vidékfejlesztés összekapcsolására.

A Pannonian Products & Gardens (Pannonian P&G) SIHU00136 projekt célja, hogy feltérképezze és támogassa azokat a kezdeményezéseket, amelyek elősegítik a biológiai sokféleség megőrzését és növelését a határ régióban. Kiemelt figyelmet fordítunk az őshonos és hagyományos növényfajták termesztésére, valamint az ezekhez kapcsolódó biodiverzitás-barát termelési és feldolgozási formákra. A projekt egyik fontos lépése, hogy dokumentáljuk az ilyen gyakorlatokat, és közérthető módon bemutassuk, miként lehet a természet- és környezetvédelmi szempontokat gyakorlati szinten érvényesíteni.

Jelen a példák elsősorban a magyar–szlovén határ régióból származnak, hiszen a projekt fő célterülete ez a térség. Emellett néhány más, hasonló adottságú pannon régióbeli gyakorlat is szerepel, kiegészítésként. A példák közös jellemzője, hogy nemcsak biodiverzitás-barát módszereket alkalmaznak, hanem szemléletformáló és közösségépítő szerepük is jelentős.

Slovenija – Magyarország

A helyi biodiverzitás növelését célzó példák a magyar–szlovén határ mentén

PollenAct projekt

- **Helyszín:** Lentiszombathely (Zala megye, Magyarország), Rakičan kastély parkja (Szlovénia), Biotehniška šola Rakičan (Szlovénia)
- **Fotó:**

<https://mondolo.hu/wp-content/uploads/2021/03/viragos-ret-mezsgye-a-szantofold-mellett.jpg>, illusztráció

- **Gyakorlat megnevezése:** A határvidék biodiverzitásának és természeti környezetének a megőrzése a vadon élő beporzók és természetes élőhelyeik megóvását célzó természetvédelmi és tudatosságnövelő intézkedések bevezetése révén
- **Mióta működik:** 2024.

Leírás

A PollenAct projekt hozzájárul a vadon élő beporzók biodiverzitás-megőrzésben betöltött szerepével és értékével kapcsolatos tudatosság növeléséhez, továbbá közös intézkedéseket vezet be védelmükre és kezelésükre a határon átnyúló programterületen. A vad beporzók nélkülözhetetlenek az egészséges ökoszisztéma fenntartásában, azonban számuk és faji sokféleségük az utóbbi évtizedekben drasztikusan csökkent, ezért a természetes élőhelyeik eltűnésének és számuk csökkenésének a sikeres megfékezéséhez irányelvekre van szükségünk, továbbá innovatív megközelítésekkel biztosítanunk kell a célcsoportok védelmük jelentőségével kapcsolatos aktívabb tudatosságát. Szlovénia és Magyarország határtérségében a vad beporzók száma és sokfélesége jelentősen csökken, ami az élőhelyeik mezőgazdaság, erdészet, elvárosiasodás és vízgazdálkodás rovására írható pusztulásának tudható be. Bizonyos fajok veszélyeztetettségét és más fajok kihalását az erdőirtás, a talajszárítás és a rétek

Slovenija – Magyarország

felszántása okozta. Mivel a programterületre a környezetszennyezés, a kockázatmegelőzés alacsony szintje, a kutatások és innovációk hiánya, a polgárok természet és környezet iránti negatív viszonya és a helyi, regionális és határon átnyúló szervek közötti hálózatépítés hiánya is jellemző, valamint mivel a biodiverzitás még mindig nem elég általánosan ismert fogalom, a projekttel szeretnék rávilágítani a természeti sokféleség környezetünkre és életminőségünkre gyakorolt hatásának kiterjedésére. E probléma kezelése a határon átnyúló tudásátadáson és a vad beporzók élőhelyeinek gazdagítása és megőrzése érdekében a határ két oldalán implementált kísérleti intézkedések bevezetésén alapul, melyekkel – főleg határon átnyúló helyi szinten – biztosítják az érintettek jobb ökológiai kapcsolatait és szélesebb integrációját.

Fő közös célként a vadon élő beporzók és élőhelyeik határtérségben való megőrzését szolgáló természetvédelmi és tudatosságnövelő intézkedések bevezetését határozták meg, amit közös elméleti alapok kidolgozásával, a határtérség helyzetének az elemzésével és a vadon élő beporzókkal való gazdálkodás, valamint a biodiverzitás-megőrzés közös stratégiájának kidolgozásával érnek el. A vad beporzók természetes élőhelyei kialakításával és a visszaszorulásuk mérséklését célzó tudatosságnöveléssel hozzájárulnak a természeti környezet és a határon átnyúló térség célcsoportjai kompetenciáinak előmozdításához. A kísérleti intézkedéseket három helyszínen vezetik be: Lentiszombathelyen a vadon élő beporzók közösségeinek fenntartása érdekében őshonos növénykeverék vetésével egy önellátó demonstrációs környezetet alakítanak ki, a rakičani kastélynál revitalizálják a kastély parkja és a Biotehniška šola Rakičan közötti meglévő biodiverzitási tanösvényt, és multiszenzoros kert formájában egy új zöld pontot alakítanak ki. A Biotehniška šola Rakičan az összekötő tanösvény keretében revitalizálja és a vadon élő beporzók élőhelyévé bővíti a gyógynövénykertet, ahol kombinált vetéssel őshonos, beporzóbarát növények innovatív keverékét vetjük el. A programterület természetes élőhelyei állapotának látható javításán és természetes biodiverzitásuk gazdagításán túl mindhárom helyszín kialakításának célja, hogy a biodiverzitás-megőrzés jelentőségével kapcsolatos tudatosságot növelő, valamint a biodiverzitás értékeinek az érintettekkel, helyi közösségekkel, fiatalabb nemzedékekkel és másokkal való felismertetésére ösztönző, promóciós és tájékoztató eszközökkel támogatott demonstrációs pontokat alakítsanak ki. A demonstrációs pontok az integrált tananyagokkal, a zöld infrastruktúra elemeivel és a természetvédelmi elvekkel együtt átfogóan kiegészítik a vadon élő beporzók határon átnyúló tanösvényét. A határtérség természeti sokféleségének megőrzését és a vadon élő beporzók védelmét szolgáló szervezetek közötti fenntartható együttműködés szándéka mellett a partnerek egy stratégiai dokumentum, ill. a projektfutamidőn túli tartós együttműködésről szóló megállapodás aláírásával is elköteleződnek.

A projekt keretében fontosak az oktatási szempontok és a különböző célcsoportok igényeire szabott tananyagok (alkalmazás továbbfejlesztése, tematikus workshopok, rövid oktatófilmek, nyilvános események stb.), valamint a tudatosító és tájékoztató tevékenységek is, melyek révén változást érünk el az egyének, vállalatok, közösségek, oktatási és egyéb közintézmények szemléletében (közös mézelőnövény-ültetési akciók a Muravidéken, a Dráva-vidéken, Vas és Zala vármegyékben). Mivel a tudatosítás kulcsfontosságú akadályaként a biodiverzitás szerepével és jelentőségével kapcsolatos kommunikáció hiányát határozták meg, a projekt innovatív megközelítést alkalmaz a célközönség – legyen az a helyi közösség vagy a szakmai

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

Slovenija – Magyarország

nyilvánosság – megszólítására. A stratégia közös kidolgozásával és a természeti erőforrásokon alapuló kísérleti intézkedések (többfunkciós kertek) megvalósításával javítják a határtérség ökológiai állapotát és kapcsolatait; a célcsoportok tudatosítása utat mutat a fenntartható életmód felé.

Slovenija – Magyarország

Harmóniában a tájjal projekt

- **Helyszín:** Őrség (Magyarország), Goričko Tájvédelmi Park (Szlovénia), Apátisvánfalva (Magyarország), Ratkovci (Szlovénia), Mura-mente (mindkét ország)
- **Fotó:**

<https://patkosstudio.hu/cikk/harmoniabban-a-tajjal-termeszetbarat-gyepgazdalkodas>

- **Gyakorlat megnevezése:** A magyar–szlovén határ menti térség (különösen az Őrség és a Goričko régió) élőhelyeinek fenntartható hasznosítása, valamint a helyi gazdasági problémák kezelése
- **Mióta működik:** 2009 óta

Leírás

A „Harmóniában a tájjal” projekt az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vezetésével, a Szlovénia–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 keretében valósult meg, 2009 és 2012 októbere között. A kezdeményezés célja a magyar–szlovén határ menti térség – elsősorban az Őrség, a Goričko Tájvédelmi Park, Apátisvánfalva, Ratkovci és a Mura-mente – élőhelyeinek fenntartható hasznosítása, valamint a helyi gazdasági kihívások kezelése volt.

A projekt egyik legfontosabb eredménye a térség természeti értékeinek feltárása és dokumentálása. A szakemberek 60 000 hektárnyi terület növényzetét és 90 000 hektárnyi terület nappali lepkefaunáját mérték fel a határ mindkét oldalán, így az Őrség és a Goričko Európa egyik legjobban feltárt régiójává vált ezen a téren. A természetvédelmi szempontból kiemelt

Slovenija – Magyarország

jelentőségű gyepterületek fenntartható kezelése érdekében részletes fejlesztési terv készült, amely a helyi gyepgazdálkodás helyzetének javítását, a természetbarát módszerek elterjesztését célozta.

A projekt során kiemelt figyelmet kapott a helyi állattartás fejlesztése is. Négy mintagazdaság fejlesztési tervét dolgozták ki az Őrségben, valamint a szlovéniai Ratkovciban egy kis tejüzemet hoztak létre, ahol naponta 600 liter helyben termelt tejből készítenek sajtot és egyéb tejtermékeket. Ezzel párhuzamosan az Őrségi Nemzeti Parkban bevezették a Nemzeti Parki Termék védjegyet, amelyet azok a helyi termékek kaphatnak meg, amelyeket természetbarát módon, a tájjal összhangban állítanak elő.

A gazdálkodók támogatására és a szemléletformálásra is nagy hangsúlyt fektettek. Képes útmutató készült a gyepek természeti értékeiről és a természetbarát gazdálkodás módszereiről, például a kaszálás időzítéséről, vadriasztólánc alkalmazásáról, kaszálatlan bűvösávok kialakításáról. Ezeket a gyakorlati tanácsokat gazdafórumokon ismertették a helyi közösségekkel. Az ismeretterjesztés részeként bemutatótáblákat helyeztek ki a természetbarát módon kezelt réteknél az Őrségben, a Goričkóban és a Mura-mentén, valamint dokumentumfilm is készült a gyepgazdálkodásról. A fiatalabb generációk számára „Gazdálkodj természetesen” társasjátékot fejlesztettek, a lepkefelmérés eredményeiből pedig színes atlasz és turistáknak szóló zsebkalauz-sorozat is született.

A „Harmóniában a tájjal” projekt 2012 októberi lezárása után a résztvevő szervezetek továbbra is együttműködnek a térség természeti értékeinek megőrzése és a fenntartható gazdálkodás elterjesztése érdekében, így a projekt hosszú távon is hozzájárul a magyar–szlovén határ menti régió fejlődéséhez és biodiverzitásának védelméhez.

Slovenija – Magyarország

Őshonos gyümölcsfajták megőrzése és újraterelítése egy közösségi kertben

- **Helyszín:** Kistolmács, magyar–szlovén határregió (Zala vármegye, Magyarország)
- **Fotó:**

<https://szeretunkzala.hu/wp-content/uploads/2025/03/bodei-hegy-szeretunk-zala-1024x684.jpg>

- **Gyakorlat megnevezése:** Régi magyar gyümölcsfajták visszaterelítése közösségi kezdeményezés keretében
- **Mióta működik:** 2019 óta

Leírás

Kistolmácsban a helyi önkormányzat, valamint egy környezetvédelmi fókuszú civil egyesület 2019-ben közösen indította el a „Gyümölcsöző Örökség” programot, amelynek célja régi magyar gyümölcsfajták – például batul alma, sóvári körte, besztercei szilva, és kecskeméti barack – újraterelítése és fenntartása volt. A kiválasztott fajokat egy közösségi kertbe telepítették, amely nemcsak a génmegőrzést, hanem az oktatást és a közösségi részvételt is szolgálja.

A projekt során hangsúlyt fektettek az őshonos fajták környezeti igényeinek megismerésére és a helyi tudás integrálására: idősebb lakosok segítségével azonosították a valaha a térségben jellemző fajtaikat. A gyümölcsösben nincs vegyszerhasználat, a növényvédelem főként természetes alapú megoldásokkal történik. A terület szabadon látogatható, tavasszal és ősszel gyümölcsnapokat szerveznek, ahol iskolák és családok ismerkedhetnek a tájfajta értékeivel, fenntartható gondozásával és ökológiai szerepével.

Miért érdekes ez a példa?

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

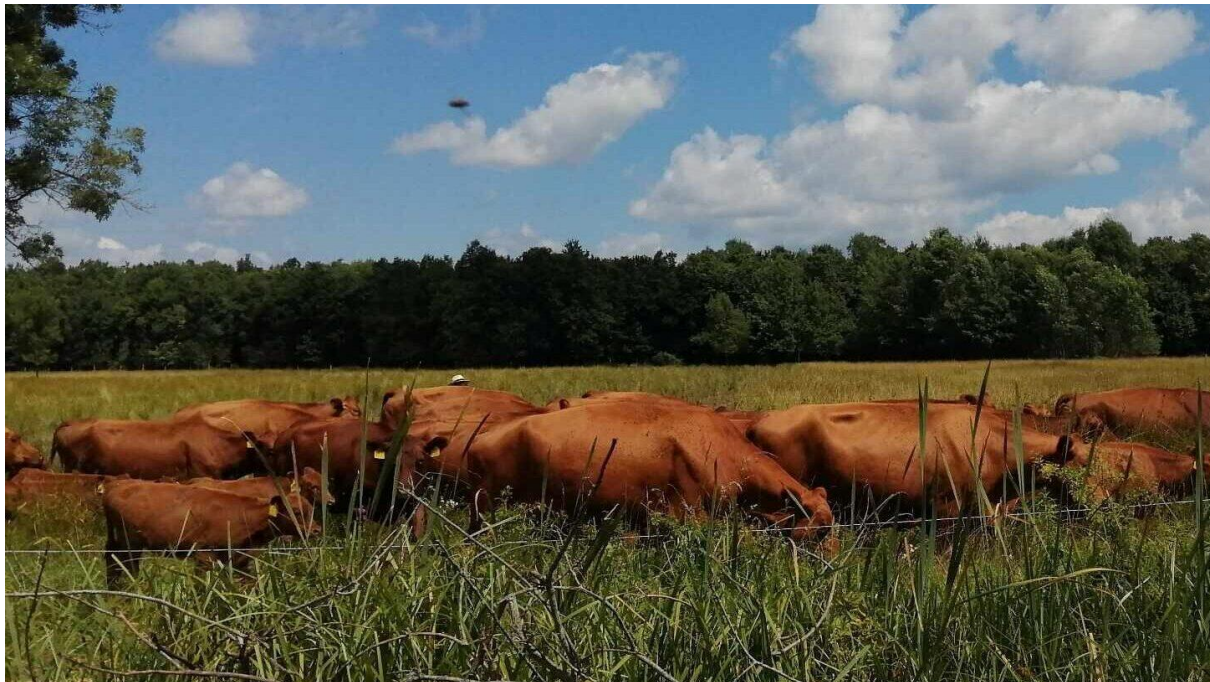
Slovenija – Magyarország

A tájfajták megőrzése nemcsak kulturális és agrárörökségi szempontból fontos, hanem ökológiailag is hasznos: ellenállóbbak lehetnek a helyi klímahatásokkal szemben, hozzájárulnak a genetikai sokféleség fenntartásához. A közösségi kert forma pedig erősíti a helyi identitást és az ökotudatosságot.

Slovenija – Magyarország

DEDES agroökológiai program

- **Helyszín:** Lenti környéke (Zala vármegye, Magyarország)
- **Fotó:**

<https://lifelogos4waters.bm.hu/hirek/nak-terepi-bemutato-lendvadedesen-es-mahomfan/>

- **Gyakorlat megnevezése:** DEDES agroökológiai program a Szunyogh család Zala vármegyei birtokain
- **Mióta működik:** 2023 óta

Leírás

Szunyogh András Zala Vármegyében a családi birtokon agrárökológiai programot valósít meg, amelynek kiemelt célja egy természettel együttműködő, Akhal-teke lovak és Red Aberdeen Angus húsmarhák tartására specializálódó mintabirtok létrehozása.

A projekt a világ vezető regeneratív képzései alapján a külföldi gyakorlatok megvalósíthatóságát teszteli hazai környezetben. A tevékenység fókuszában tervezett legeltetéssel létrehozott élőhelyek megőrzése, javítása áll, amely a hatékonyság javítása mellett a természetvédelmi szempontokra is nagy figyelmet fordít.

A Dél-Zalai régióban található a gazdaság, közel a szlovén és osztrák határhoz. A módszerek, amiket meghonosít(ott) egyedülálló a régióban, példaként szolgálhat a környékbeli állattartó gazdálkodóknak – akár a szlovén, osztrák oldalon is, elősegítve ezzel az interregionális együttműködéseket.

Slovenija – Magyarország

Ügyszintén fontos megemlíteni, hogy a szakmai alapokon gondosan megtervezett tevékenységével jelentős mértékben hozzájárul a terület biodiverzitásának megőrzéséhez – amelyben aktívan együttműködik a területileg illetékes Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósággal és helyi szakmai civil szervezettel (Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány).

A gazdálkodó regeneratív gyepgazdálkodást folytat, amelyben a gazdaság szintű menedzsmentre helyezi a hangsúlyt. A regeneratív gyepgazdálkodás és a diverz gyepek kapcsán kiemelendő, hogy jelentős mértékben járulnak hozzá a légköri szén megkötéséhez. Ez a szemlélet együttesen veszi figyelembe a terület igényeit és adottságait, a tartott állatállomány (faj és fajta) szükségleteit és sajátosságait és helyezi el őket egy közös tervezési és működtetési rendszerben.

András gazdálkodása lényegében a külterjes (extenzív) állattartás „újragondolásán”, tovább fejlesztésén alapul. Az extenzív állattartás alapjaiban határozta meg a magyar táj alakulását, annak fenntartása a hagyományos mezőgazdasági értékeken túl a magyar táj és a biodiverzitás megőrzéséhez is jelentős mértékben hozzájárul.

Mindezek mellett különböző szakemberekkel folyamatosan monitoringozza a területét és a kapott eredmények alapján változtat (igazít) a gazdálkodási gyakorlatán. Tervei között kiemelt jelentőséggel bír az egész éves legeltetés megvalósítása, amelynek következtében jelentősen csökkennek a bálakészítéssel járó költségek, valamint az állomány étrendje folyamatosan követi a vegetáció összetételének évszakos változását, segítve az állatok legelőhöz történő adaptációját és javítva az állatok egészségi állapotát. A gazdálkodó további céljai között szerepel tevékenysége bemutathatóságának kialakítása, amely során lehetővé válik a tudásátadás, szakmai fórumok megvalósítása melyek lehetőséget nyújtanak a tapasztalatok megvitatására.

Slovenija – Magyarország

Őshonos növények telepítése egy zöldtetőn a fenntartható városi táj kialakítására

- **Helyszín:** Zalaegerszegi Városi Uszoda, Zala vármegye
- **Fotó:**

<https://zalaegerszeg.hu/projektek-2/modern-varosok-program/zalaegerszegi-varosi-uszoda-fejlesztese/>

- **Gyakorlat megnevezése:** Őshonos növények telepítése zöldtetőn a városi biodiverzitás növelésére
- **Mióta működik:** 2020 óta

Leírás

Zalaegerszegen egy városi fejlesztés keretében zöldtetőt alakítottak ki egy középületen, amelyet őshonos növényekkel ültettek be. A projekt célja a városi biodiverzitás növelése volt, mivel a zöldtetők jelentős szerepet játszanak a városi ökoszisztémákban, különösen a beporzó rovarok számára kínált élőhelyek teremtésében. A tetőt zöldítő növények közé olyan helyben előforduló fajokat választottak, mint a kerti zsálya (*Salvia officinalis*), a réti cickafark (*Achillea millefolium*), a mezei lándzsás útifű (*Plantago lanceolata*), valamint különböző fűfajok, amelyek jól bírják a városi környezetet és segítik a talaj természetes vízmegkötő képességének javítását. A zöldtető nemcsak esztétikai és funkcionális célt szolgál, hanem fontos oktatási szerepet is betölt. Az iskolák és helyi közösségek látogatásokat szerveznek a tetőn, ahol megismerkedhetnek a városi kertészet és a fenntartható zöldtető-építés alapjaival. Az oktatás során a résztvevők nemcsak a növények szerepét, hanem a zöldtetők fontosságát is megismerhetik, mint a városi klímaváltozás elleni védekezés egyik eszköze.

Slovenija – Magyarország

Miért érdekes ez a példa?

A zöldtetők különösen a városi területeken jellemzően alulhasznosított felületek, de rendkívül fontos szerepet játszanak a zöld infrastruktúrában. Az őshonos növények választása nemcsak a biodiverzitást növeli, hanem segít abban is, hogy a városi táj harmonikusabban illeszkedjen a természetes környezethez. Emellett a zöldtető vízmegtartó képessége csökkenti az esővíz elvezetésével kapcsolatos terheket, így hozzájárul a fenntartható városi vízgazdálkodáshoz.

Slovenija – Magyarország

Keszler Családi Gazdaság

- Helyszín: Tekeny, Zala megye
- Fotó:

<https://magyarmezogazdasag.hu/2022/01/20/oshonos-fajtak-gazdasaga/>

- **Fenntartó:** Keszler Családi Gazdaság
- **Gyakorlat elnevezése:** Működését egy hagyományos, sokszínű, családi alapon szervezett mezőgazdasági és állattenyésztési modellként írják le, amelyet akár egy „nagy falusi hátsó udvarnak” is lehet nevezni, ahol mintegy háromszáz állat él, és jelentős hangsúly van az őshonos fajták tartásán, valamint a vegyszermentes, bio növénytermesztésen
- **Működés időtartama:** Több évtizede működik

Leírás: A Keszler Családi Gazdaság egy hagyományos, családi alapon szerveződő mezőgazdasági vállalkozás, amelynek működése jól példázza a magyar vidéki gazdálkodás sokszínűségét és fenntarthatóság iránti elkötelezettségét. A gazdaságot gyakran úgy jellemzik, mint egy nagy falusi hátsó udvart, ahol a családtagok közösen, egymást segítve végzik a mindennapi teendőket. A gazdaság fő profilját az állattenyésztés, a gyümölcs- és szőlőtermesztés, valamint a méhészet adja, de mindezek mellett nagy hangsúlyt fektetnek a feldolgozásra és a helyi közösséggel való együttműködésre is.

Az állattenyésztés a kezdetektől fogva meghatározó szerepet tölt be a gazdaság életében. Az induláskor még csupán néhány juhot tartottak, de az évek során az állatállomány folyamatosan bővült, mára már több száz állatot gondoznak. A juhok mellett mangalicát, szarvasmarhát, baromfit, libát is tartanak, az állatok mindegyike fontos szerepet tölt be a gazdaság önellátásában és a termékpalletta bővítésében. Az állattartás során kiemelt figyelmet fordítanak

Slovenija – Magyarország

az őshonos fajták megőrzésére, valamint arra, hogy az állatok természetes, vegyszermentes körülmények között nevelkedjenek. A nyomon követhetőség és a minőség biztosítása érdekében minden állatot füljelzővel látnak el, így a fogyasztók pontosan tudják, honnan származik a hús vagy a tojás, amit megvásárolnak.

A gyümölcsstermesztés szintén jelentős ágazata a gazdaságnak. A közel egy hektáros gyümölcsösben főként magyar kajszibarackot és gönci fajtát termesztnek, amelyekből elsősorban lekvárt készítenek. A termékek feldolgozása részben helyben, részben pedig a helyi önkormányzattal együttműködésben történik, ahol a közösségi konyha és aszaló is részt vesz a munkában. Ez a fajta együttműködés nemcsak a gazdaság számára jelent előnyt, hanem a helyi közösség számára is, hiszen munkahelyeket teremt és erősíti a helyi identitást. A gyümölcsfeldolgozás során kizárólag természetes, vegyszermentes alapanyagokat használnak, így a lekvárok és aszalványok kiváló minőségűek és egészségesek.

A szőlőtermesztésben is a hagyományos, őshonos fajtákra helyezik a hangsúlyt, mint az Otelló és Izabella. Ezekből a szőlőkből teljesen bio szőlőlevet és bort készítenek, amelyek különösen népszerűek az egészségtudatos vásárlók körében. Az Otelló szőlő például magas antioxidáns-tartalmáról ismert, így a belőle készült termékek nemcsak finomak, hanem egészségesek is. A szőlőfeldolgozás során szintén a természetközeli módszereket alkalmazzák, kerülve a mesterséges adalékanyagokat és vegyszereket.

A méhészet a gazdaság egyik büszkesége, hiszen a repcemézük országos arany minősítést kapott. A méhészkedés során is kizárólag természetes, vegyszermentes eljárásokat alkalmaznak, így a mézük tiszta, aromás és rendkívül keresett a piacon. A méhészet nemcsak önálló ágazatként működik, hanem szorosan kapcsolódik a gyümölcsösökhöz és a szántóföldi növénytermesztéshez is, hiszen a beporzás révén hozzájárul a terméshezhozam növeléséhez.

A gazdaság piaci jelenléte az évek során folyamatosan erősödött. Kezdetben főként német és osztrák cégek vásárolták a termékeiket, később olasz és török partnerekkel is sikerült szerződnieük. A COVID-járvány idején a kereslet jelentősen megnőtt, bár az árak ekkor alacsonyok voltak. Azóta a piac szelektívvé vált, de a minőségi, bio termékek továbbra is keresettek. A gazdaság vezetői folyamatosan keresik az új lehetőségeket, hogy bővítsék a termékpalettát és a feldolgozási kapacitásokat. A jövőbeni tervek között szerepel a gyümölcsfeldolgozás fejlesztése, valamint a tejfeldolgozás beindítása, például juhsajt és egyéb tejtermékek előállítására.

A Keszler Családi Gazdaság működési filozófiájának középpontjában a minőség, a fenntarthatóság és a hagyományörzés áll. Minden munkafolyamat beállt, minden családtag tudja a dolgát, a gazdaság működése stabil és kiegyensúlyozott. A vásárlói visszajelzések, a díjak és a folyamatos piaci siker mind azt mutatják, hogy a Keszler Családi Gazdaság modellje életképes és követendő példa lehet más családi gazdaságok számára is. A helyi közösséggel való együttműködés, a természetközeli gazdálkodás és a minőségi termékek előállítása mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a gazdaság hosszú távon is sikeresen működjön, és megőrizze a magyar vidéki gazdálkodás értékeit.

Slovenija – Magyarország

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság – természetközeli élőhelykezelés

- **Helyszín:** Vas megye délnyugati része (Őrség, Őriszentpéter környéke), valamint Muraköz és Rábavidék vidéke.
- **Fotó:**

<https://oreginemzetipark.hu/list-page/455-orsegi-nemzeti-park/1661-a-nemzeti-park>

- **Fenntartó:** Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (központ: Őriszentpéter).
- **Gyakorlat elnevezése:** Hagyományos gazdálkodással integrált élőhely-kezelés
- **Működés időtartama:** A nemzeti park 2002 március 1-jei alapításától kezdve komplex természetvédelmi munkát végez; a szóban forgó kezelési programok azóta folyamatosan zajlanak.
- **Leírás:** Az igazgatóság a hagyományos gazdálkodást és tájhasználatot részesíti előnyben élőhelykezelésként. Jelentős magyar szürke szarvasmarha-állományt tartanak (mintegy 300 tehén és borja), amelyekkel a nádasos ligeterdők és gyepek nyílt állapotát fenntartják. Ezen kívül muraközi házi lóállományt is tenyésztnek (kb. 50 ló). 2017 óta

Slovenija – Magyarország

kísérleti jelleggel európai bölényeket is telepítettek (induló állomány 12 példányból, mára közel 30 példányosra bővült). A legelésző szürke marhák és lovak megakadályozzák a rétek és legelők erdősülését, így a védett réti és ligeterdei élőhelyek megőrzését segítik – ezek a fajok nélküli élőhelyek gyorsan visszaerdősödnének. Az őshonos háziállatok tartása nemcsak tájképi és kulturális érték, hanem életközösségi jelentőséggel bír: a legelő állatok táplálékát (fű-széna) felhasználva élőhelyeket alakítanak ki rovaroknak, madaraknak és kételtűeknek is. A bivalyok (bölények) betelepítése révén kísérleti „őserdő-visszaállítás” is zajlik: a park e területek eredeti szerkezetének megismerésére és kísérleti úton való újbóli kialakítására törekszik. A természetközeli pásztorgazdálkodás (marha- és lólegeltetés) révén az Nemzeti Park biztosítja, hogy a hagyományos tájhasználat folytatódjon, ezzel megakadályozva a gyepek és kaszálók beerdősülését. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság természetközeli élőhelykezelési gyakorlata példaértékű módon integrálja a hagyományos mezőgazdasági tevékenységeket (pl. legeltetés, gyümölcsös fenntartás) a természetvédelmi célkitűzésekkel. A szürke marhák, muraközi lovak és kísérletként betelepített európai bölények legeltetése biztosítja a félig nyílt élőhelyek fennmaradását, amelyek rendkívül fontosak a gyepekhez kötődő növény- és állatfajok fennmaradásához. A gyepterületek rendszeres állattartás nélküli használata esetén ezek az élőhelyek rövid idő alatt cserjésednének, majd erdősülnének, ami az ott élő, sok esetben védett vagy fokozottan védett fajok élőhelyvesztését eredményezné. A legeltetés fenntartása tehát nemcsak tájképi és kulturális örökségként értelmezhető, hanem aktív élőhelygazdálkodási eszközként is.

Az Őrségi Nemzeti Park természetközeli élőhelykezelési gyakorlatai szervesen illeszkednek a Natura 2000 hálózat célrendszerébe, amely az európai közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok hosszú távú megőrzését szolgálja. A park területének jelentős része Natura 2000 kijelölés alatt áll, így az ott alkalmazott legeltetési és kaszálási élőhelykezelés nemcsak a nemzeti, hanem az uniós biodiverzitási célkitűzések teljesüléséhez is hozzájárul. A magyar szürkemarka, muraközi ló és európai bölény legeltetése révén megőrizhetővé válnak olyan védett élőhelytípusok, mint a fajgazdag kaszálórétek és mocsárrétek, amelyek nélkülözhetetlenek bizonyos Natura 2000 jelölőfajok számára. Az Igazgatóság tevékenysége hozzájárul az élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartásához, ezzel közvetlenül szolgálja a Natura 2000 hálózat funkcióját, valamint a 2030-ig szóló EU Biodiverzitási Stratégia végrehajtását.

Az Őrségi Nemzeti Park tevékenysége tehát holisztikus módon szolgálja a biodiverzitás megőrzését – egyszerre élőhelyi, faji és genetikai szinteken –, miközben megőrzi és működteti a térség hagyományos, környezetkímélő gazdálkodási formáit. Ez különösen releváns az EU biodiverzitási stratégiája és a természetalapú megoldásokat preferáló zöld átállási irányelvek szempontjából.

Slovenija – Magyarország

Csörgőalma Gyümölcsöskert

- **Helyszín:** Óriszentpéter
- **Fotó:**

<https://orseginemzetipark.hu/list-page/456-bemutatohelyeink/4217-csorgoalma-gyumolcsoskert>

- **Fenntartó:** Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
- **Gyakorlat megnevezése:** Őshonos gyümölcsfajták megőrzése és bemutatása
- **Mióta működik:** 2002-től, a nemzeti park megalakulásától kezdve

Leírás

A Csörgőalma Gyümölcsöskert az Őrségi Nemzeti Park egyik kiemelt génmegőrzési és bemutatóhelye, ahol több mint 100 régi, helyi gyümölcsfajtát gyűjtöttek össze. Hozzájárul a régi, őshonos gyümölcsfajták megőrzéséhez, amely az agrárbiodiverzitás egyik kulcseleme. Az itt nevelt több száz fajta ellenálló, kevésbé igényel vegyszeres növényvédelmet, így fenntartható módon illeszkedik be a természetvédelmi célokba. A kert célja az Őrségre jellemző, permetezés és vegyszerezés nélkül is jól termő, időjárásnak ellenálló gyümölcsfajták megőrzése és bemutatása. A gyümölcsfajták között megtalálhatóak különféle almák (pl. csörgőalma, batul, vasalma), körték (pl.

Slovenija – Magyarország

sózókörte, tüskés körte), szilvák, cseresznyék, valamint szelídgesztenye és a védett házi berkenye is.

A kert különlegessége, hogy a gyümölcsfák alatt kaszálógyümölcsösök találhatók, amelyek nemcsak gyümölcsöt, hanem szénát is szolgáltatnak, és értékes növényeket őriznek meg, mint például az agárkosbor és az őszi kikerics.

A gyümölcsfajták felkutatása és begyűjtése folyamatosan történik a nemzeti park munkatársai által, akik kérésre oltóvesszőket is biztosítanak az érdeklődőknek. A kert egész évben szabadon látogatható, és információs táblák segítik a látogatók tájékozódását, oktatási és közösségi célokra is kiválóan alkalmas.

Slovenija – Magyarország

Viszáki Tündérkert

- **Helyszín:** Viszák
- **Fotó:**

https://www.guide2visit.eu/vonzerok-reszletek/tunderkert?utm_source=chatgpt.com

- **Gyakorlat megnevezése:** Őshonos gyümölcsfajták közösségi megőrzése és bemutatása
- **Mióta működik:** 2009

Leírás

A viszáki Tündérkert a Tündérkertek mozgalom egyik első és legismertebb példája, amely az őshonos gyümölcsfajták megőrzését és újratelepítését tűzte ki célul. A kezdeményezés Kovács Gyula erdész gyümölcsfamentő munkájára épül, aki több évtizede gyűjti és osztja meg a régi fajták oltványait a Kárpát-medencében. A mozgalom eddig 19 településre terjedt ki Vas és Zala vármegyében.

A viszáki kertben mintegy 40 facsemete található, köztük olyan ritka fajták, mint a batul alma és a sózókörte. A régi fajták – amelyek sokszor eltűnőben vannak a modern intenzív termesztésből – genetikai védőhálóként szolgálnak, így létfontosságúak a fajtagazdagság és az élelmezésbiztonság szempontjából is. A helyi fajtákra épülő mezőgazdaság fenntarthatóbb, mivel kevesebb külső inputot (vegyszert, öntözést stb.) igényel.

A Tündérkert nemcsak a gyümölcsfajták megőrzését szolgálja, hanem közösségi térként is funkcionál. Az évente megrendezett Gyümölcsoltó Boldogasszony-napi ünnepek közösségi eseményként működnek, ahol az új fák beoltása nemcsak biológiai, hanem szimbolikus

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

Slovenija – Magyarország

jelentőséggel is bír. A kert hozzájárul a kulturális örökség megőrzéséhez és a közösségi összetartozás erősítéséhez is.

A Tündérkert hozzájárul a genetikai sokféleség fenntartásához, a klímaváltozással szembeni ellenállóképesség javításához és a helyi agrárörökség megőrzéséhez.

Slovenija – Magyarország

Tök-jó Porta – „Az Őrség arany”

- **Helyszín:** Őrimagyarósd
- **Fotó:**

<https://tokjoporta.hu/>

- **Fenntartó:** Szabó Gábor őstermelő
- **Gyakorlat megnevezése:** Őrségi olajtök termesztése és hagyományos tökmagolaj sajtolás

Leírás

Az Őrség falvaiban közel százéves hagyományra tekint vissza az olajtök termesztése és tökmagolaj sajtolása. Az Őrségi termelők helyben termesztik a speciális olajtök fajtákat. Az érlelődött tökmagot betakarítás után gondosan kiszedik és megszárazítják. Téli esték folyamán kivesszik belőle a magházat (köpesztés), majd a magokat több lépésben őrlik, vízzel-sóval dagasztják és fateknőkben piritják. A pirított magokat hagyományos, tölgyfa présekkel préselik ki: az így nyert, üde szagú és zölde színű tökmagolaj 100%-os tisztaságú, adalékmentes termék. A préselés melléktermékét (tökmagpogácsa) hagyományosan takarmányozásra használták.

A Tök-jó Porta egy családi kistermelői vállalkozás, amely az Őrség szívében, Őrimagyarósdon található. A család generációk óta foglalkozik növénytermesztéssel, különös hangsúlyt fektetve

Slovenija – Magyarország

az olajtök termesztésére. A tökmagból melegen sajtolott tökmagolajat állítanak elő saját manufaktúrájukban, így a mag elültetésétől az olaj előállításáig jelen vannak a folyamatban. A portán látványsajtolást és kóstolást kínálnak, ahol a látogatók megismerkedhetnek a hagyományos tökmagolaj-előállítás folyamatával, valamint megkóstolhatják a hidegen és melegen sajtolott olajakat, illetve a különböző ízesítésű tökmagkrémeket. A Tök-jó Porta termékei, mint a melegen sajtolott tökmagolaj és a natúr tökmagkrém, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság védjegyes termékei.

A gyakorlat megőrzi a tájra jellemző növényi génállományt és a helyi mezőgazdasági hagyományokat. A vegyszermentes töktermelés és helyi feldolgozás támogatja a hasznos rovarokat és a talajéletet, míg a hagyományos módszerek (kézi sajtolás) kizárják a környezetterhelő vegyszereket. Az autentikus „őrségi tökmagolaj” előállításának megőrzése a közösség értéktárának része, így a gyakorlat közvetlenül hozzájárul a regionális biodiverzitás és tájgazdálkodás fenntartásához, mindeközben elősegíti a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokat.

Slovenija – Magyarország

Ajda ökológiai gazdaság

A gazdaság neve AJDA – az ajda (hajdina) a termelésben a szerénység szimbóluma, ami éles ellentétben áll gazdag ízével és kulináris sokszínűségével. Ez az éber ember étele, aki mértékletes a fogyasztásban, de bőkezű az adakozásban. A „Légy ajda!” felhívással így vásárlókat és a nyilvánosságot is az ébredésre szólítják fel. Arra az ébredésre, amelyre a világnak most oly nagy szüksége van.

Weboldal: <https://kmetija-ajda.si/>

Cím: Zgornja Pristava 26, 2323 Ptujška gora

<https://kmetija-ajda.si/>

Leírás:

Az AJDA biodinamikus gazdaság a szlovéniai Podravje régióban, Halozében található. A családi gazdaság biodinamikus alapelvek szerint működik, amely egész éves elkötelezett

Slovenija – Magyarország

munkát igényel – a melegebb hónapok különösen megterhelők a fokozott munkaterhelés miatt. A gazdaság vezetése folyamatos, következetes munkavégzést igényel, amely nem tűri a halogatást. A család tevékenysége során a legmagasabb minőség biztosítására és a munkához, valamint az ügyfelekhez való professzionális hozzáállásra törekszik.

Ajda biogazdaság termékei és szolgáltatásai:

a. Bio spárga biodinamikus termesztésből

b. Bio LÜKAV mogyoróval

Vegán kenőkrém, amely kiváló kiegészítője különféle ételeknek. Pirított hagymából, bőséges mennyiségű mogyoróból és házilag szárított bio almából készül, amely egyedülálló édeskés, diós aromát kölcsönöz neki. Fogyasztható kenyérre kenve, vagy más, enyhébb krém alapjaként. Remekül használható egytálételek, káposzta, retek, valamint burgonya, tészta, zöldség, puliszka, hajdinakása vagy zöldséges rétesek ízesítésére. Kitűnően illik zöldséges pitékre és pizzákra is.

c. Bio VEGILUX

Kulináris ínycsengő gondosan válogatott bio lencséből, bio szárított paradicsomból és bio fűszerekből. Finom, enyhén csípős ízét a szárított paradicsom, hidegen sajtolt olívaolaj, chili és friss fűszernövények kombinációja adja. Kiváló meleg kenyérre kenve, falatkák összetevőjeként vagy tésztaszószként. A friss fűszernövények természetes frissességének megőrzése érdekében a terméket nem pasztörizálják, és frissen, rendelésre készül.

d. Bio MEDVEHAGYMA PESTO

Vegán, nyers szósz vagy kenőkrém, amely 70%-ban fiatal, friss medvehagymalevélből, extra szűz bio olívaolajból és pirani sóból készül, hidegen. A medvehagymát a biodinamikus naptár szerint megfelelő napon szedik, és még aznap feldolgozzák, így megőrizve frissességét és aromáját. A termék sűrű és krémes, hozzáadott diófélék nélkül, ezért dióallergiások számára is alkalmas. Használható kenyérre kenve, szendvicsekhez, salátákhoz, tésztákhoz, rizshez, gabonafélékhez és más ételekhez, ahol fokhagymás és sós íz kívánatos.

e. Csapatépítés az Ajdiban

A tevékenységek közé tartozik a közös főzés, a földdel való munka terápiás céllal (Terrápia), biodinamikus élelmiszer-termesztés, apiterápia, valamint a Haloz régió jellemzőinek és természeti szépségeinek megismerése.

Slovenija – Magyarország

Trstenjak gyümölcstermelő gazdaság

A pomurjei Trstenjak gyümölcstermelő gazdaságban több mint 8500 bio almafa található, továbbá Sauvignon szőlőültetvény, szilvafák, gesztenyefák, fiatal aróniaültetvény és más gyümölcsfajták is. A gazdaság már több mint 15 éve készít természetes gyümölcsleveket saját termésből. Igény esetén almafeldolgozási szolgáltatásokat is kínálnak – hámozás, szeletelés vagy reszelés után a 25 kg-os ládába csomagolt almát házhoz is szállítják.

Weboldal:: <http://www.trstenjak.eu/>

Cím: Stročja vas 46, 9240 Ljutomer

<http://www.trstenjak.eu/>

Leírás:

A Trstenjak biogyümölcsös 1998 óta foglalkozik gyümölcslevek előállításával. A gyártás korszerű automata átfolyó rendszeren történik, ahol a gyümölcsleveket hővel pasztörizálják – a szükséges hő megújuló forrásból, faalapú biomasszából nyerik. Külön figyelmet fordítanak az optimálisan érett és minőségi gyümölcs kiválasztására, valamint a fajták gondosan összeállított

Slovenija – Magyarország

keverékére, amely biztosítja a jellegzetes, telt és friss ízt – mesterséges színezékek, édesítőszer, aromák vagy tartósítószer hozzáadása nélkül.

Alaptevékenysége mellett a Trstenjak gazdaság „Zdrava mal’ca” márkanev alatt egészséges élelmiszert is kínál automata árusító gépeken keresztül. A termékek között megtalálhatók a természetes gyümölcslevek, friss almák, aszalt gyümölcsök, almás rétes, házi natúr és gyümölcsös joghurtok, pörkölt tök, és más bio finomságok. A gazdaság így jelentősen hozzájárul a minőségi, helyben termelt élelmiszerek kínálatának bővítéséhez Pomurjében és azon túl.

A legtöbb gyümölcslé iskolákba, óvodákba, vendéglátóhelyekre, falusi turizmushoz kapcsolódó egységekbe, valamint kiválasztott üzletbe kerül szétosztásra Szlovénia-szerte. A szívecskés logóval ellátott termékek megtalálhatók a Mercator üzletlánc boltjaiban is. A gazdaság ingyenes minta rendelésére is lehetőséget kínál, hogy a vásárlók megbizonyosodhassanak a termékek minőségéről, és közelebb kerüljenek a természetes táplálkozáshoz.

Trstenjak gazdaság termékei:

- 100% szőlőlé
- EKOGRÜNT Bio 100% almalé
- Szőlőecet 0,7L
- 100% szűrt almalé
- EKOGRÜNT Bio 100% arónialé
- EKOGRÜNT Bio 100% narancslé
- EKOGRÜNT Bio céklalé almával
- EKOGRÜNT Bio répalé almával
- Arónialé almával
- Eper nektár

Slovenija – Magyarország

Gorički Paradicsom, Sabina Lehner, egyéni vállalkozó

A Ratkovci faluban már hosszú évek óta működik a Gorički raj tejfeldolgozó üzem, amely az első ilyen jellegű létesítmény a Goričko térségben. Elsődleges célja az állattenyésztő gazdaságok támogatása és megőrzése, amelyek hagyományos módon, szénával és legeltetéssel táplálják az állataikat. Az üzemben kiváló minőségű tejtermékeket állítanak elő.

Weboldal: <https://www.mojponudnik.si/ponudniki/goricki-raj/>,
https://www.facebook.com/p/Gori%C4%8Dki-raj-100079477087218/?locale=sl_SI

Cím: Ratkovci 20a, 9207 Prosenjakovci

<https://www.mojponudnik.si/ponudniki/goricki-raj/>

Leírás:

A joghurtkészítéshez felhasznált alapanyagok nagy része helyi forrásból származik, vagy közvetlenül a Gorički raj üzemben készül. A tejet a szomszédos falvakból származó gazdák szállítják, akik csak néhány tehenet tartanak – ez hozzájárul a hagyományos, természetközeli állattartás megőrzéséhez. A gyümölcsök, különösen az almák és a bodzaszirup is helyi

Slovenija – Magyarország

eredetűek. A joghurtok különlegesek, mivel nem homogenizált tejből készülnek, és nem tartalmaznak adalékanyagokat – csak joghurtalapot és kézzel készített gyümölcskészítményeket, amelyekhez kizárólag cukrot adnak. Az egész gyártási folyamat – a tej átvételétől a késztermékig – kézzel és teljes egészében az üzemben belül zajlik.

A Gorički raj termékei megtalálhatók a Mercator üzletekben (részben a „Radi imamo domače” márkánév alatt), valamint az Interspar üzletekben „Jogis” márkánév alatt. Emellett helyi boltokban is elérhetők, például a Šklojca boltban, a Naša bauta boltban Muraszombatban, valamint a Goričanka d.o.o. üzleteiben. A joghurtokat környékbeli általános iskoláknak is kínálják iskolai uzsonnaként. A kínálatban különféle gyümölcsjoghurtok, natúr joghurt, tejes desszertek és tejberizs található.

Gorički raj termékei:

- a. Vaníliás joghurt csokigolyókkal
- b. Joghurt – eper
- c. Joghurt – alma
- d. Joghurt – natúr
- e. Joghurt – áfonya
- f. Joghurt – aszalt gyümölcs
- g. Tejes desszert – őszi
- h. Tejes desszert – „potratni”
- i. Tejes desszert – kukoricás szederrel
- j. Tejberizs

Slovenija – Magyarország

Felsőszölnöki Szlovén Mintagazdaság

- **Helyszín:** 9985 Felsőszölnök, Fő út 65.
- **Fotó:**

<https://www.kmetija.hu/hu/galeria/rendezvenyek/almafesztival-2015/>

- **Fenntartó:** Szlovén Vidék Kft. (közhasznú szervezet a Rába-völgyi szlovén közösség támogatására)
- **Gyakorlat megnevezése:** agrárturisztikai és közösségi fejlesztési központ
- **Mióta működik:** 2014 óta

Leírás

A Szlovén Mintagazdaság Felsőszölnökön a magyar–szlovén határ természetközeli térségében, a Hármashatárkö közelében található innovatív agrárturisztikai és közösségi fejlesztési központ, amely nemzetiségi összefogásból született projekt. Tevékenysége túlmutat a hagyományos mezőgazdasági célokon: hozzájárul a térség lakosságmegtartó erejének növeléséhez, a táj eredeti jellegének visszaállításához, és a környezeti értékek megőrzéséhez – szem előtt tartva a jövő generációk örökségét is.

A Mintagazdaság elősegíti a helyben rendelkezésre álló természeti erőforrások fenntartható hasznosítását, támogatja a helyi, tradicionális gazdálkodási formák megújulását, és hozzájárul a térségi, ún. „szelíd turizmus” fejlődéséhez.

Slovenija – Magyarország

A gazdaság központi eleme az **ún. Alma-lak** nevű gyümölcsfeldolgozó és képzőhely, amely modern eszközökkel és gépsorral felszerelve szolgálja a környékbeli gazdák és érdeklődők képzését, valamint a helyben megtermelt gyümölcsök – elsősorban alma – feldolgozását. Itt lehetőség nyílik a résztvevők számára, hogy a gyümölcslé-készítés teljes folyamatát – a mosástól és aprítástól kezdve a sajtoláson és pasztörözésen át egészen a palackozásig – saját kezűleg megtapasztalják. A feldolgozóhelyiség egyúttal oktatási és szemléletformáló térként is működik, amelyet gyakran használnak általános iskolai csoportok, helyi gazdálkodók és közösségi rendezvények résztvevői.

A gazdaság másik fontos ágazata a **méhészet**. A területen több bemutató kaptár található, amelyeken keresztül a látogatók betekintést nyerhetnek a méhek életébe, a méhészet alapvető folyamataiba, valamint megismerhetik a beporzók ökológiai jelentőségét. A méhészeti programokat rendszerint mézkestoló egészíti ki, ahol a saját előállítású mézfajtákat lehet megízlelni.

A **méz** mellett a gazdaság más feldolgozott termékeket is előállít, így például **házi lekvárokat, szörpöket, aszalt gyümölcsöket, valamint hidegen sajtolt tökmagolajat**, amely az Őrség egyik kiemelt hagyományos terméke.

Külön említést érdemel a gazdaság állattartási tevékenysége, amely elsősorban a hagyományos szarvasmarha-tartás újraélesztésére épül, amely ma nemcsak gazdasági, hanem oktatási és közösségi funkcióval is bír. A szarvasmarhatartás hagyományos, külterjes, legelőn történő tartással valósul meg, amely illeszkedik a táj természetközeli használatához és környezetkímélő jellegéhez. A marhahúst a gazdaság éttermében is felhasználják, többek között pörkölt, levesek és egyéb helyi specialitások alapanyagaként.

A gazdaság termékei nemcsak saját használatra készülnek, hanem a helyszínen működő kistermelői boltban is megvásárolhatók. A bolt kínálatában megtalálhatóak a fent említett gyümölcslevek, lekvárok, mézek és olajok, valamint különféle kézműves termékek, amelyeket helyi alkotók készítenek. Ezzel a mintagazdaság nem csupán az önellátás és helyi feldolgozás példája, hanem a térségi értékteremtés közvetlen csatornája is.

A Szlovén Mintagazdaság szerves része a **turisztikai** kínálatnak is. A telephelyen egy 45 fő befogadására alkalmas étterem működik, ahol hétfőnként, illetve előzetes bejelentkezés alapján hétköznapiokon is vendégül látják az érdeklődőket. Az étlapon elsősorban helyi alapanyagokból készített, tájjellegű ételek szerepelnek: ilyen például a szőgleves, a dödöllével tálalt marhapörkölt vagy a tökmagolajos saláta.

A mintagazdaság fontos **közösségépítő** szerepet is betölt. Évente több alkalommal szerveznek kulturális és közösségi programokat, mint például a Gyümölcsoltó Boldogasszony-napi oltási ünnepség, meseestek, kézműves foglalkozások vagy gasztronómiai bemutatók. Ezek a rendezvények a helyi lakosság mellett a határon túli szlovén közösségek számára is lehetőséget kínálnak a kapcsolódásra, együttműködésre és a hagyományok közös megélésére.

Összességében a felsőszölnöki Szlovén Mintagazdaság példaértékű módon kapcsolja össze a helyi agrárkultúra megőrzését, a feldolgozott termékek előállítását, a közösségi oktatást és a

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

Slovenija – Magyarország

fenntartható turizmust. Tevékenységei a természetközeli gazdálkodás, a rövid ellátási lánc és a közösségi értékteremtés modern modelljét képviselik, amely kiválóan illeszkedik a régió fenntarthatósági és biodiverzitási törekvéseihez.

Slovenija – Magyarország

A helyi biodiverzitás növelését célzó példák a célterületen kívül

Gyűrűfű Ökofalu

- **Helyszín:** Gyűrűfű (Baranya megye, Magyarország)
- **Fotó:**

<https://www.gyurufu.net/galeria-hazak/>

- **Gyakorlat megnevezése:** Gyűrűfű ökofalu
- **Mióta működik:** 1991.

Leírás

A gyűrűfűi ökofalu az 1970-es években kihalt Baranya vármegyei Gyűrűfű területén kezdett el szerveződni 1991-ben. Nem önálló falu, közigazgatásilag Ibafa külterülete. Kezdeményezői olyan környezetvédők voltak, akik meg szerettek volna szervezni egy olyan települést, amely

Slovenija – Magyarország

az ökológia és a környezettudományok eredményeit használja fel arra, hogy minél kisebb kárt okozzon a természetben. És úgy, hogy eközben egyszerre kényelmes, igényes és izgalmas életet tesz lehetővé lakói számára, akik ily módon nem szakadnak el attól a természeti környezettől, amely létük alapfeltételeit biztosítja, de a társadalomtól sem, amelyben élnek. A régi falu is már egy kicsi, önálló vízgyűjtő terület közepén terült el, ide tervezték az új települést is, hogy egységes rendszerben lehessen nekikezdeni a tervezésnek és minél kevesebb idegen hatással kelljen számolni.

A faluban kizárólag vegyszermentes, biológiai gazdálkodás folytatható, a mezőgazdasági művelés alá vont területek felosztása permakultúrás alapokon nyugszik. Ennek köszönhetően a terület biodiverzitása kiemelkedően magas, ahogy azt a Magyar Madártani Egyesület és a Gyűrűfű Egyesület 2006-ban közösen szervezett I. Magyar Biodiverzitás Napja is bizonyítja. Már ezen az első alkalmon is az előzetesen becsülnél többet, összesen 1656 többsejtű élőlényt, állat-, növény- és gombafajt határoztak meg a Szentléleki völgyben, a mindössze egy négyzetkilométer kiterjedésű mintaterületen. A felmérés meglepetésekkel is szolgált. A nagy tűzlepke, a sárga gyapjasszövő és a díszes tarkalepke Natura 2000-es jelölőfaj, jelenlétükről Gyűrűfű környékén eddig nem volt adat. Egy nagyon ritka zengőlégyfaj (Diptera, Syrphidae) is felkerült a listára, ennek eddig összesen három magyarországi lelőhelye volt ismert. 2007-ben a II. Magyar Biodiverzitás Napon megismételték a felmérést, ezúttal 30 kutatóval. A következő csoportokat vizsgálták a szakértők: növények, gombák, emlősök, madarak, hüllők, kételtűek, puhatestűek, bogarak, molylepkék, poloskák, százlábúak, pókok, kabócák, kérészek, álkérészek, tegzesek, lepkék, recésszárnnyúak, legyek, szitakötők, ászkák, vízi gerinctelenek, egysejtűek. A talált fajok száma az előző évben találtakkal együtt 2162, és olyan ritkaságok kerültek elő, mint a hegyi szitakötő vagy a keleti lápi bagolylepke.

2008 októberében kerül sor a 3. Biodiverzitás Napra. A három év eredménye: 3342 féle állat és növényfaj, ami világviszonylatban is jelentős sokszínűség.

Miért érdekes ez a példa?

Az ember és természet harmonikus együttélésének tökéletes példája az ökofalu, ahol olyan földművelési, állattenyésztési, valamint építészeti módszereket alkalmaznak, melyek megőrzik a terület természeti értékeit, és fenntartják a jelentős biodiverzitást.

Slovenija – Magyarország

Somogy Természetvédelmi Szervezet

- **Helyszín:** Somogyfajsz, Nagyberek, Boronka-mellék, Petesmalom, Csokonyavisonta (Somogy vármegye)
- **Fotó:**

<https://stvsz.com/ember-termeszet-taj/>

- **Gyakorlat megnevezése:** Aktív természetvédelem a biológiai sokszínűségért
- **Mióta működik:** 1980 óta

Leírás

A Somogy Természetvédelmi Szervezet 1980-ban jött létre, Somogy megye természeti értékeinek megőrzése érdekében. Alapelvük, hogy csak a táj hagyományain, adottságain alapuló fenntartható gazdálkodás szolgálhatja a somogyi emberek boldogulását, fejlődését, ökológiai értékeink fennmaradását.

A Somogy Vadvíz Program keretében a szervezet 1989-ben Magyarországon elsőként vásárolt civil szervezatként természetvédelmi céllal ökológiai szempontból értékes területeteket. Ezzel kezdetét vette itthon az úgynevezett magán természetvédelem.

Mára 800 hektárnyi saját tulajdonban lévő élőhelyen folytatnak gyakorlati természetvédelmi kezelést. Fenntartják azokat a hagyományos gazdálkodási, területkezelési módokat, amelyek évszázadokon át biztosították az ökológiai értékek fennmaradásának feltételeit. Megőrzik a halászat, a pásztorkodás, a tradicionális magyar háziállatfajok tartásának hagyományait, kulturális örökségét.

Fontos feladatuknak tekintik, hogy területeik természeti és kulturális értékeit és azok megőrzésének fontosságát minél több érdeklődővel megismertessék.

Slovenija – Magyarország

Területeik összefüggő ökológiai folyosót, úgynevezett „zöld folyosót” alkotnak. Ez az összefüggő, átjárható folyosó biztosítja az egyes fajok számára, hogy folyamatos táplálékbázist, zavartalan vonulási útvonalat és szaporodási helyeket találjanak.

Belső somogyi fáslegelőik és vizes élőhelyeik ökológiai értékét a hagyományos gazdálkodási módok fenntartásával őrzik meg.

A vizes élőhelyek visszaállítással ismét felélesztik a lecsapolások előtti Somogyország vidékére jellemző láperdők, tocsogók világát. Számos vízimadár, fekete és fehér gólya, kanalas gém lel ismét bőséges táplálékra ezen a tájon.

Miért érdekes ez a példa?

A szervezet kifejezetten a biológiai sokszínűség megőrzését tűzte ki céljául, aktív környezetvédelmi intézkedések, ökológiai gazdálkodás, valamint az eredeti háborítatlan természeti élőhelyek visszaállítása révén.

Slovenija – Magyarország

Kelet-Magyarországi Biokultúra Egyesület

- **Helyszín:** Észak-Alföldi Régió
- **Gyakorlat megnevezése:** Kelet-Magyarországi Biokultúra Egyesület mentorprogramja
- **Mióta működik:** 1993 óta

Leírás

A Kelet-Magyarországi Biokultúra Egyesületet a Magyarország Észak-alföldi Régiójában élő, környezetvédelem, ökológiai mezőgazdálkodás, bioélelmiszerfogyasztás iránt elkötelezett személyek hozták létre. Az egyesület összefogja a különböző területeken dolgozó bio gazdákat, a zöldség-, és növénytermesztés, húsfeldolgozás, vagy a tejtermékek készítésével foglalkozó szakembereket. Az egyesület tevékenységével szolgálja az ember és a természeti környezete közötti harmonikus kapcsolatot.

Célja az ökológiai mezőgazdálkodás népszerűsítése, elterjedésének előmozdítása; az ökológiai mezőgazdálkodást folytatók összefogása; az ember és természeti környezete harmonikus kapcsolatának fejlesztése.

Feladatai:

- népszerűsíti, terjeszti, és megismerteti az ökológiai mezőgazdálkodást
- ösztönzi az ezen gazdaságokból származó termékek fogyasztását
- a gazdaságokból származó termékeket minősíti, és értékesíti
- az ökológiai mezőgazdálkodás érdekeit képviseli a termelők, a fogyasztók és a hatóságok előtt
- szerepet vállal a hagyományos és őshonos állat- és növényfajták génállományának megőrzésében
- támogatja a környezetvédelmet, és az ökológiai kutató-fejlesztő tevékenységet
- terjeszti az ökológiai mezőgazdálkodással kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteket a felnőttek és gyermekek körében egyaránt (előadások, tanfolyamok, szaktanácsadás, bemutatók, kiadványok)
- kapcsolatot tart és együttműködik az ökológiai mezőgazdálkodással foglalkozó hazai, külföldi és nemzetközi társszervezetekkel
- törekszik a természeti környezet és az emberi táplálék környezetidegen anyagokkal történő terhelésének csökkentésére
- támogatja minőségi szempontból értékesebb, egészségesebb, táplálóbb termények elméleti és gyakorlati előállítási módjait
- alapfokú okleveles biogazdálkodást, és szaktanácsadók továbbképzését teszi lehetővé

Miért érdekes ez a példa?

A 218 gazdát, gazdálkodó vállalkozást összefogó szervezet a biológiai gazdálkodás terjesztésén, oktatásán és népszerűsítésén keresztül és azon túl a régió biológiai sokszínűségért, a hagyományos növény- és állatvilág fenntartásáért is sokat tesz. A hagyományos, tájra jellemző

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ
társfinanszírozásával

Slovenija – Magyarország

állat- és növényfajták népszerűsítésével és terjesztésével szerepet vállal a hagyományos és őshonos állat- és növényfajták génállományának megőrzésében is.

Slovenija – Magyarország

Konklúzió

A fent bemutatott példák a biológiai sokféleség növelésére irányuló innovatív és fenntartható gyakorlatokat tükrözik a magyar–szlovén határ mentén. Minden egyes gyakorlat nemcsak a környezet védelmét és regenerálódását célozza, hanem a helyi közösségek számára is oktatási és gazdasági értéket képvisel. Az őshonos növények használata, a biodiverzitásbarát gyakorlatok és a fenntartható gazdálkodás nemcsak elméletben fontosak, hanem a gyakorlatban is jól megvalósítható és adaptálható megoldásokat kínálnak.

Az innovatív megközelítések, mint a zöldtetők létrehozása városi környezetben, vagy az őshonos gyümölcsfajták telepítése, egyaránt bizonyítják, hogy a fenntarthatóság nem csupán a vidéki tájak sajátja, hanem a városi területeken is értékes és szükséges eszköz lehet a környezetvédelmi célok elérésében. Ezen gyakorlatok nemcsak a természetes élőhelyek védelmét és helyreállítását segítik elő, hanem hozzájárulnak a gazdasági diverzifikációhoz, a közösségi összetartozás érzésének megerősítéséhez és a helyi termelés fenntartható fejlődéséhez is. A biológiai sokféleség fenntartása és növelése a jövő egyik legfontosabb kihívása, amely nemcsak a tudományos közösség, hanem minden egyes polgár feladata is. Az ilyen példák világosan rávilágítanak arra, hogy a fenntartható fejlődés kulcsa nemcsak az új technológiákban, hanem a hagyományos tudás és gyakorlatok megfelelő alkalmazásában is rejlik. Mindez egyben lehetőséget ad arra, hogy az őshonos növények és helyi fajták újra szerepet kapjanak a mindennapi életben, miközben elősegítik a természetvédelmet és a gazdasági prosperitást.

A biodiverzitásbarát kezdeményezések nem csupán egyéni és közösségi szinten hoznak változást, hanem összességében is hozzájárulnak egy fenntarthatóbb és ellenállóképesebb jövő megteremtéséhez. Ahhoz, hogy ezek a gyakorlatok valóban kiterjedjenek és elterjedjenek, elengedhetetlen a különböző szereplők közötti együttműködés és a közösségi bevonás. A jövőben arra kell törekednünk, hogy ezek a kezdeményezések ne csupán a határon belül, hanem a határon túli területeken is teret nyerjenek, és a biológiai sokféleség védelme globális szinten is előtérbe kerüljön. Ezek a kezdeményezések minden egyes lépése, legyen szó akár a zöldtetők ültetéséről, a vadvirágos rétek telepítéséről, vagy az őshonos gyümölcsfajták védelméről, mind hozzájárulnak egy olyan jövő megteremtéséhez, ahol a természet és az emberi közösségek egyaránt harmonikus, fenntartható kapcsolatban élnek. A biológiai sokféleség nemcsak a természeti erőforrások megőrzése szempontjából fontos, hanem egy gazdaságilag és társadalmilag is erős alapot adó érték, amely mindannyiunk jövőjét biztosítja.

Ezek a példák nemcsak inspirációként szolgálnak, hanem bizonyítják, hogy a fenntarthatóság nem csupán egy elérhetetlen cél, hanem valóságos és alkalmazható megoldások sorozata. Ahogy a következő évtizedek kihívásai előtt állunk, érdemes tanulnunk a helyi kezdeményezésekből, és a biológiai sokféleség védelmét a mindennapi életünk részévé tennünk.